

Draamamenetelmät kotitalousopetuksessa

Helsingin yliopisto

Käyttäytymistieteellinen tiedekunta

Opettajankoulutuslaitos

Kotitalousopettajan koulutus

Kasvatustiede

Ainedidaktinen kehittämisprojekti

Kevät 2016

Aura Ahola

Mari Herttuainen

Maria Sinivirta

Ohjaajat: Anne Malin/Päivi Palojoki

Tiedekunta - Fakultet - Faculty Käyttäytymistieteellinen		Laitos - Institution - Department Opettajankoulutuslaitos	
Tekijä - Författare - Author Aholu Aura, Herttuainen Mari ja Sinivirta Maria			
Työn nimi - Arbetets titel Draamamenetelmät kotitalousopetuksessa			
Title Dramapedagogical methods in home economics education			
Oppiaine - Läroämne - Subject Kasvatustiede			
Työn laji/ Ohjaaja - Arbetets art/Handledare - Level/Instructor Ainedidaktinen kehittämisprojekti / Malin Anne, Palojoki Päivi		Aika - Datum - Month and year Toukokuu 2016	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages 18 s + 4 liites.
Tiivistelmä - Referat - Abstract			
<p>Ainedidaktisen kehittämisprojektin päätavoitteina oli opettaa toisin ja kokeilla jotakin uutta. Tarkoituksena oli parantaa ryhmän vuorovaikutusta draamapedagogiikan ja erilaisten draamamenetelmien kautta. Draamamenetelmien vahvuus on niiden osallistava tekeminen, jossa on mukana leikillisuus ja huumori. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeässä roolissa kotitaloustunneilla, ja siksi halusimme tuoda niitä paremmin esille niitä vahvistavien menetelmien kautta. Kehittämisprojektin avaintemoja ovat sosiokulttuurinen oppimiskäsitys, yhteisöllinen oppiminen sekä vastuullisuuskasvatus. Tavoitteena oli parantaa ryhmien yhteistoiminnallista oppimista ja kannustaa oppilaita yhteisvastuulliseen työskentelyyn.</p> <p>Opetuskokeilu toteutettiin helsinkiläisessä peruskoulussa kotitalouden oppitunneilla. Pääpaino kehittämisprojektin toteutuksessa oli yhden 7. luokan kokeenkertaustunnilla, jossa draamaa käytettiin opetuksen välineenä koko tunnin ajan. Oppitunti rakentui kahdesta koko luokan kanssa toteutetusta draamaharjoituksesta ja neljästä draamatyöpisteestä. Jokaisessa työpisteessä käsiteltiin yhtä koealueen osaa. Käyttämiämme draamamenetelmiä olivat muun muassa janamenetelmä, pantomiimi, sokko, kuvapatsas sekä fiilismittari. Hyödynsimme draaman opetuskeinoja jokaisella tunnilla harjoittelun aikana. Pyrimme kehittämään käyttämiämme työtapoja sen mukaan, miten ne toimivat.</p> <p>Opetuskokeilu osoitti, että draamamenetelmät sopivat kotitalousopetukseen erinomaisesti. Draaman käyttö osana opetusta ei ole vaikeaa, vaan sitä voidaan soveltaa yksinkertaisina keinoina osana opetusta. Kehittämisprojektin tavoitteina olivat yhteishengen parantaminen sekä vastuullisuus, ja nämä tavoitteet toteutuivat hyvin. Tunneilla oli draamaa käyttäessämme hyvä yhteishenki, ja oppilaat toimivat sujuvasti ryhmissä. Draaman käyttö toi huumoria ja vaihtelevuutta tunteihin. Oppilaat heittäytyivät ennakkoluulottomasti mukaan draamaan. Huomasimme opetuskokeilun aikana, että oppilaantuntemuksella ja ryhmädynamiikalla on draaman käytössä merkittävä rooli. Opetuskokeilun aikana emme pystyneet näkemään draaman käytön pidempiaikaisia vaikutuksia, mutta uskomme, että draama parantaa tunnelmaa sekä ilmapiiriä ja kehittää oppilaiden ilmaisutaitoja.</p>			
Avainsanat - Nyckelord draamapedagogiikka, sosiokulttuurinen oppimiskäsitys, yhteisöllinen oppiminen, vastuullisuuskasvatus			
Keywords dramapedagogic, social cultural learning perception, co-operative learning, responsibility education			
Säilytyspaikka - Förvaringsställe - Where deposited			
Muita tietoja - Övriga uppgifter - Additional information			

Sisällys

1. JOHDANTO	1
2. SOSIOKULTTUURINEN KÄSITYS OPPIMISESTA	2
3. VASTUULLISUUSKASVATUS OPETUKSEN TAVOITTEENA	3
4. DRAAMAPEDAGOGIIKKA OPETUKSEN VÄLINEENÄ	5
4.1. Draama käsitteenä	5
4.2. Draamamenetelmiä	6
5. DRAAMAMENETELMÄT KÄYTÄNNÖSSÄ	9
5.1 Opetuskokeilun suunnittelu	9
5.2 Opetuskokeilun käytännön toteutus	10
6. POHDINTAA	14
7. SUMMARY	16
LÄHTEET	18
LIITTEET	

1. Johdanto

Soveltavan harjoittelun ja ainedidaktisen kehittämisprojektin päätavoitteina oli opettaa toisin. Tarkoituksena oli asettaa itsensä oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Lähdimme liikenteeseen ideoinnista ja halusimme kokeilla meille jotakin aivan uutta opetusmenetelmää. Opintoihimme kuuluva puheviestinnän kurssi johdatti aikoinaan meidät draamapedagogiikan äärelle, mikä innosti meitä kokeilemaan sitä käytännössä. Opetusharjoittelu tarjosi meille turvallisen ympäristön haastaa itsemme ja saimme myös toisiltamme tukea. Päätimme opettaa kaikki tunnit käyttäen hyödyksi yhteisopettajuutta, mikä innosti ja rohkaisi meitä opettajuutemme tiellä. Sosiokulttuurinen näkökulma on koko työn kantava teema. Lähestymme opetusta myös vastuullisuuskasvatuksen sekä draamapedagogiikan kautta.

Draamamenetelmät ovat oivallinen työkalu opetuksen maustamisessa. Ne tarjoavat uuden väylän oppia jotain aivan uutta sekä niiden avulla muistaminen terävöityy. Perinteisesti draamatoiminta on nähty äidinkielen opetuksen välineenä (Toivanen, 2007, s. 10). Kuten uudessa opetussuunnitelmassa vaaditaankin oppiaineiden rajojen rikkomista, myös me päätimme rikkoa rajoja ja yhdistää kotitalousopetukseen draaman menetelmiä. Draama on kokemuksellinen prosessi, joka käyttää teatterin elementtejä. Draaman vahvuus on sen todellisuutta ja fiktiota yhdistävässä ja osallistavassa tekemisessä (Karkkulainen, 2011, s. 14). Draaman ei tarvitse olla mitään suurta teatteria, vaan se on pieniä opetushetkiä arjessa.

Suunnitteluvaiheessa pohdimme eri menetelmien hyödyntämistä sekä tarkoituksenmukaisuutta opetuksessa. Päädyimme käyttämään muutamia erilaisia draamamenetelmiä. Harjoittelussa toteutimme yhdellä oppitunnilla ainedidaktisen projektin, jossa koko tunti rakentui draamamenetelmien hyödyntämisestä. Myös muilla tunteilla käytimme projektimme draamallisia elementtejä opetuksessa.

2. Sosiokulttuurinen käsitys oppimisesta

Opetuskokeiluamme ohjaa sosiokulttuurinen näkemys oppimisesta. Tarkastelutavan keskeisenä ajatuksena on vuorovaikutteisuus; oppiminen nähdään tapahtuvan yksilön ja sosiaalisen ympäristön välisessä kanssakäymisessä. Sosiokulttuurisen oppimiskäsityksen lähtökohtana voidaan pitää venäläisen psykologin Lev. S. Vygotskyn ajatuksia sosiokulttuurisesta kehitysteoriasta sekä kasvatantropologian näkemyksiä oppimisen ja kulttuurin välisestä suhteesta. (Säljö, ss. 46–47.)

Sosiokulttuurinen käsitys oppimisesta näkyy myös uudessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (POPS, 2014, s.17), jossa olennaisena nähdään oppilaiden oma tahto ja sen kanssa kehittyvä yhdessä toimimisen ja oppimisen taito. Opetussuunnitelman perusteissa sanotaan selvästi, että oppiminen on vuorovaikutuksessa tapahtuvaa toimintaa. Vuorovaikutuksen merkitys nousee esiin myös työtapojen valinnassa, jossa kuvataan osaamisen ja ymmärtämisen rakentamista yhdessä toisten kanssa (POPS, 2014, s. 30).

Säljön (2004, ss. 14–17) mukaan kysymystä siitä, miten opimme, ei sosiokulttuurisen näkemyksen mukaan voida rajoittaa vain siihen, kuinka toimimme yksilöinä. Huomioon tulee ottaa myös ympäristö, sen tarjoamat mahdollisuudet ja vaatimukset. Vaikka olemme biologisia olentoja, elämme sosiokulttuurisessa todellisuudessa. Täten kysymys onkin, miten omaksumme kulttuuriimme ja ympäristöömme kuuluvat ajattelun ja toiminnan tavat. Nämä valmiudet eivät lähde aivoistamme biologisina ilmiöinä, vaan niistä tiedoista ja toimintamalleista, joita yhteiskunnassa on ajan myötä muotoutunut ja joista tulemme osallisiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa.

Sosiaalisen vuorovaikutuksen avulla hankimme siis tietoa niistä ajattelu- ja toimintatavoista, jotka ovat merkityksellisiä omassa sosiaalisessa ympäristössämme. Sosiokulttuurisesta lähtökohdasta käsin katsottuna emme voi välttää oppimista, vaan tiedonsiirtoa tapahtuu, vaikka sitä ei pidetä toiminnan tavoitteena tai edes tiedosteta (Säljö, 2004, s. 45). Toisaalta taas ajattelu ja toiminta ovat

riippuvaisia sosiaalisista konteksteista, meillä on taipumus muokata ajattelumme ja käytöstämme eri yhteyksissä (Säljö, 2004, s. 104). Näin ollen oppiminen on ensisijaisesti yhteiskunnan toimintatapoihin sisältyvä ilmiö (Säljö, 2004, s. 236).

Sosiokulttuurisen oppimiskäsityksen alakäsitteenä voidaan nähdä *yhteistoiminnallinen oppiminen*. Yhteistoiminnallinen oppiminen on lähestymistapa, johon kuuluu erilaisia pedagogisia toimintatapoja. Vuorovaikutus on tässäkin keskeisessä asemassa, sillä toimintatapojen perustana on ryhmän jäsenten keskinäinen sekä ryhmien välinen vuorovaikutus. Lähestymistavan juuret ovat 1900-luvun puolivälissä heränneessä kiinnostuksessa kehittää ryhmädynamiikkaan perustuvia opetusjärjestelyitä. Yhteistoiminnallinen oppiminen on kattokäsite niille pedagogisille menetelmille, jotka pohjautuvat tieteellisiin perustein tehtävään suuren opetusryhmän jakamiseen pienemmiksi yksiköiksi. Menetelmissä painotetaan pienryhmän kaikkien jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta ja positiivista riippuvaisuutta toisistaan. Olennaista tälle näkemykselle on oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen vahvistaminen ja tätä kautta hyvin toimivien ryhmien luominen. (Sahlberg & Shlomo, 2002, ss.10–12.) Koppinen ja Pollari (1993, ss.11–12) kuvaavat opettajan roolia yhteistoiminnallisen tarkastelutavan näkökulmasta oppilaan ja yhteiskunnan välisenä aktiivisena toimijana. Oppilaan tehtävänä on puolestaan opiskella ryhmän tukemana, mutta tukea myös itse muita ryhmän jäseniä tiedon omaksumisessa.

3. Vastuullisuuskasvatus opetuksen tavoitteena

Uudessa opetussuunnitelmassa korostuu, kuinka tärkeää on tukea oppilaiden itsenäistymistä ohjaamalla heitä ottamaan vastuuta itsestään ja muista. Tärkeää on siis oppia tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä sekä haittaavia tekijöitä. (Opetushallitus, 2014, ss. 3–5.) Vastuullisuuskasvatus on käsitteenä hyvin monimerkityksinen ja laaja-alainen. (Palojoki & Wennonen, 2015, s. 7).

Kotitalousopetuksessa korostuu vastuullisuuden monimerkityksinen luonne sekä haastavuus. Kotitaloustunnilla tärkeää on jokaisen ryhmän jäsenen panos annettua tehtävää kohtaan. (Palojoki & Wennonen, 2015, ss. 6–7.) On tärkeää, että oppilaat oppivat ottamaan vastuun sellaisistakin töistä, jotka eivät ole suoraan hänelle annettuja. Oppilaiden on merkityksellistä oppia ymmärtämään yhteisen hyvän merkitys kaikkien kannalta. Oppilaat voivat esimerkiksi jälkitöiden osalta kieltäytyä auttamasta toisia oppilaita. Kotitalouden oppitunneilla tulee helposti esille oppilaiden haluttomuus tehdä jotain annettua tehtävää tai auttaa muita oppilaita, jos siitä ei itse saa mitään itse vastikkeeksi. Palojoki ja Wennonen pohtivat artikkelissaan, miten vastuullisuuden voisi opetuksessa tuoda esiin myönteisellä tavalla. Yksi työväline ja näkökulma tähän voisi olla draamapedagogiikka, jota aiomme käyttää osana soveltavan harjoittelun opetuskokeiluja. (Palojoki & Wennonen, 2015, s. 6.)

Vastuullisuuskasvatus edellyttää erilaisia näkökulmia, joita ovat opetus, kasvatus ja vertaistuki. Erityisen tärkeää on myös sisäinen halu ja aito motivaatio. Vastuullisuuden kasvaminen on pitkäaikainen prosessi, joka on samaan aikaan niin yksilöllinen kuin yhteisöllinen prosessi. (Kumpulainen, 2009, ss. 91–92.) Vastuullisuuden kasvaminen tulisi olla koko lapsuuden ja nuoruuden mittainen prosessi. Sen tulisi ulottua koulumaailmasta myös muuhun nuoren elämään ja sen tulisi olla apuna nuoren itsenäistymisessä vastuulliseksi yksilöksi, joka ottaa tekemisessään huomioon myös muut. Se on yksi ihmisen perustaidoista, joita tarvitaan tulevaisuudessa. Vastuullisuuden kasvamisessa tärkeää on aikuisen esimerkki ja myötäelämisen taito. Jotta kotitalousopettaja voi olla vastuullisuuskasvattaja, tulee hänen myös itse toimia vastuullisesti. (Palojoki & Wennonen, 2015, s. 12.)

Tärkeää kotitalousopetuksessa on omien vahvuuksien tunnistaminen ja käyttäminen, mikä kohentaa itsetuntoa ja lisää yksilön että yhteisön hyvinvointia. Kun oppilas tunnistaa omia vahvuuksiaan on hänen helpompi ottaa myös vastuuta muiden hyvinvoinnista.

Vastuullisuuskasvatuksen tavoitteena on arvojen välittäminen ja ymmärtäminen sekä niiden reflektointi. Osa arvoista on tiedostettuja ja osa tiedostamattomia. Arvot ovat jatkuvasti osana arkea. (Palojoki & Wennonen, 2015, s. 20.)

4. DRAAMAPEDAGOGIIKKA OPETUKSEN VÄLINEENÄ

4.1. Draama käsitteenä

Draamalla voidaan tarkoittaa monenlaisia asioita. Draamalla voidaan tarkoittaa merkitysten synnyttämistä ja jakamista eri tavoin esittäen. Oleellista on, että se perustuu leikkiin, joka on sosiaalista ja kollektiivista toimintaa. Draamaopetuksen tarkoituksena on tutkia asioiden merkityksiä. Draamakasvatuksessa on kyse aina jostakin asiasta, ilmiöstä tai ongelmasta, joka on perusteltua käsitellä draaman avulla. Draamassa lähtökohtana on tietty valikoitu konteksti. Kokemus syntyy ja toiminta tapahtuu fiktiossa tietynlaisen valitun sisällön pohjalta erilaisten eettisten ja sosiaalisten sääntöjen varassa ja aktiivisesti vuorovaikutuksessa. (Karkkulainen, 2011, ss. 13–14.)

Positiivisessa pedagogiikassa lapsen ja nuoren hyvinvointi ja oppiminen ovat osa muun muassa tunteiden ja kokemusten ilmaisua, itsensä toteuttamista ja sosiaalista vuorovaikutusta (Kumpulainen, Mikkola, Rajala, Hilppö & Lipponen, 2014, s. 227). Draamapedagogiikka voidaan nähdä siis juurikin positiivisen pedagogiikan yhtenä muotona. Lasten ja nuorten oppiminen ja hyvinvointi rakentuvat eri toimintaympäristöjen ja yksilön vuorovaikutuksessa, mikä on osa positiivista pedagogiikkaa (Kumpulainen, ym., 2014, s. 228). Erilaiset draamamenetelmät voidaan nähdä uusina toimintaympäristöinä.

Draaman käytölle opetuksessa on monia perusteita. Draaman vahvuus on, että todellisuuden jännitteet voidaan luoda turvallisesti käsiteltäväksi. Draama sopii hyvin myös huumorin ja ilon käsittelyyn ja jakamiseen. Draama on kokemuksellinen prosessi, joka käyttää teatterin peruselementtejä. Näitä ovat esimerkiksi roolit, tila, aika, symbolit, metaforat ja ristiriidat. Draaman on kokemuksellinen oppimisen muoto, jonka vahvuus on sen todellisuutta ja fiktiota yhdistävä sekä osallistava prosessi. (Karkkulainen, 2011, ss. 13–14.)

Draamakasvatus toimii opetuksessa kaiken ikäisille ja se on motivoiva tekijä oppimiselle (Barber & Owens, 2010, s. 10). Esimerkiksi peruskoulun yläkoulussa oppilaat ovat joka vuosiluokalla eri vaiheissa, mutta draama opetusvälineenä sopii niin seiskaluokkalaisille kuin jo vahvasti murrosikäisille yhdeksäsluokkalaisille. Draama menetelmänä on myös voimaannuttava. Draamakasvattajan täytyy olla aidosti innostunut ja tuntea käsiteltävä asia, jotta hän voi voimaannuttaa oppilaita menetelmiensä kautta. Draaman käytössä tärkeää ymmärtää kriittisen ajattelun merkitys. (Barber & Owens, 2010, s. 11.)

Draamatyöskentelyssä on tärkeää sopia draamasopimus. Draamasopimus syntyy aina, kun draamaopettaja ja ryhmä sopivat tekevänsä jotakin yhdessä. Draamasopimukseen kuuluu, että sovitaan yhteisesti sääntöjä esimerkiksi, miten ryhmässä ollaan, mitkä ovat käytännöt ja missä ovat rajat ja miten työskentelyn halutaan kehittyvän. (Barber & Owens, 2002, ss. 10–11.)

Draaman käytössä tärkeää on sen leikillisuus. Vakava leikillisuus tuottaa energiaa ja ohjaa oppimista. Kun leikkijä leikkii hän kehittää rakenteita ja kokonaisuuksia ja muovaa siten kulttuuria ja yhteiskuntaa. Leikin avulla voidaan lähestyä asiaa, jota ei välttämättä keskustelemalla pystyttäisi lähestymään tai käsittelemään. Leikki tuottaa iloa kaikille, ja se voi usein unohtua aikuisuuteen kasvun matkan varrella. Leikillisyyteen liittyy huumori, mikä on tärkeää muistaa osana opetusta. Myönteisellä ja oikealla tavalla huumoria käyttävää opettajaa arvostetaan. (Karkkulainen, 2011, ss. 11–12.)

4.2. Draamamenetelmiä

Janat ja jatkumot on menetelmä, jossa päämääränä on tuoda esille oppilaiden mielipiteitä ja ajatuksia jostakin käsiteltävästä aiheesta ja etsiä perusteluita mielipiteille. Tässä menetelmässä huoneen keskelle piirretään mielikuviutusjana, jossa toinen pää edustaa merkitystä ”kyllä” ja toinen pää merkitystä ”ei”. Tämän jälkeen opettaja esittää kysymyksen, johon voi vastata ”kyllä” tai ”ei” tai ”siltä väliltä”. Oppilaiden tarkoituksena on siirtyä valitsemaansa kohtaan janalla ja tämän

jälkeen tarkoituksena on perustella, miksi kukin sijoittui mihinkin kohtaan. (Karkkulainen, 2011, s. 35.)

Kuuma tuoli on menetelmä, jossa tarkoituksena on asettua valitun henkilöhaahmon rooliin. Valittu vapaaehtoinen oppilas istuu luokan keskelle tuoliin, ja oppilaat saavat kysellä häneltä erilaisia kysymyksiä liittyen rooliin. Esimerkkiroolina voisi olla koulun keittäjä ja roolin suorittajan on tarkoituksena eläytyä mahdollisimman hyvin tähän rooliin. (Karkkulainen, 2011, s. 35.)

Kuvapatsas on menetelmä, jossa tarkoituksena on pohtia jotakin asiaa, esimerkiksi jotain opittua teemaa ja reflektoida sitä kuvapatsaan tekemisen muodossa. Menetelmässä oppilaat rakentavat ryhmän jäsenistä kuvapatsaan. Tämä voi tapahtua esimerkiksi äänettömästi. (Karkkulainen, 2011, s. 35.)

Omantunnonkuja on menetelmä, jossa tavoitteena on pohtia käsiteltävän asian eri näkökulmia ja tuoda esiin ajatuksia ja tunteita. Menetelmässä ryhmä seisoo kahdessa vastakkaisessa rivissä ja yrittää puhumalla tai kuiskaamalla vaikuttaa kujan pitkin kulkevan oppilaan päätökseen. Rivien tarkoitus on esittää houkutusia, kehotuksia, perusteluja tai vetoamuksia. Kujan päässä oppilaan on päätettävä, kumman puolen hän valitsee ja hänen on perusteltava se. (Karkkulainen, 2011, s. 36.)

Paneeli on menetelmä, jossa tavoitteena on vahvistaa opittuja asioita tai opetettavia asioita asiantuntijan roolia esittäen. Menetelmässä osa oppilaista toimii asiantuntijoina ja vastaa rooleissa kysymyksiin, joita heille esitetään. Asiantuntijat voivat toimia ex tempore-periaatteella tai he voivat valmistautua paneeliin tutkivaa oppimista käyttäen. (Karkkulainen, 2011, s. 36.)

Sokkona olemisen menetelmän päämääränä on ryhmäläisten yhteistyön ja luottamuksen kehittäminen. Sokko ei tässä harjoituksessa voi käyttää näköaistiaan, joten hänen on keskityttävä tunto- ja kuuloaistimuksista välittyvään informaatioon. Pari seisoo vierekkäin ja toinen sokoksi valittu laittaa silmänsä kiinni tai hänen silmät sidotaan huivilla. Toisen parin tarkoituksena on opastaa sokkoa, jotta hän suoriutuu tehtävästä. (Immonen, 2006, s. 58.)

Improvisaatio on menetelmä, jonka tavoitteena on, että oppilaat esittävät oman tulkintansa jonkin tarinan lopusta. Ryhmät muodostetaan niin, että jokaisella oppilaalla on oma roolinsa. Ryhmät keksivät yhdessä jonkinlaisen vaihtoehdon tarinan päättymiselle. Tilanteiden jälkeen tarkoituksena on keskustella tulkintojen eroista ja yhtäläisyyksistä, jolloin oppilaat huomaavat, miten eri ihmiset tulkitsevat samoja asioita omalla tavallaan. Oppilaat saavat valita tarinan päättämisen toteutusmuodon. Se voi olla näytelty tai kirjoitettu. (Toivanen, 2007, s. 95.)

5. Draamamenetelmät käytännössä

5.1 Opetuskokeilun suunnittelu

Aloitimme projektin suunnittelun tutustumalla erilaiseen kirjallisuuteen. Lähdimme liikkeelle vastuullisuuskasvatuksesta ja yleensäkin siitä, mitä opetussuunnitelma sanoo kotitalousopetuksen tavoitteista. Erilaiset draamamenetelmäkirjat olivat erittäin hyödyllisiä ja idearikkaita.

Pyrimme parantamaan yhteistoiminnallisuutta ja ryhmätyötaitoja opetuslammme. Vuorovaikutustaidot ovat tärkeässä roolissa kotitaloustunneilla, ja siksi halusimme tuoda niitä paremmin esille niitä vahvistavien menetelmien kautta. Kotitalousopetuksessa luokkahenki on avainasemassa, ja sitä paremmin yhteistyö sujuu, mitä paremmin siihen panostetaan. Yhteisvastuullisuus on erityisen tärkeää kotitalousopetuksessa. Oppilaiden tulisi ymmärtää kaikkien työpanoksien merkitys ja, että yhdessä työskennellään, jotta voidaan saavuttaa yhteinen päämäärä työskentelyssä. Ideaalia olisi, että oppilaat eivät vetäisi rajoja sille, mikä on kunkin työtä, vaan työt voitaisiin nähdä yhteisinä niin, että kaikki kantaisivat oman kortensa kekon.

Draamamenetelmät ovat parhaimmillaan ryhmäyttäviä ja yhteishenkeä parantavia. Draamamenetelmät voidaan nähdä sosiokulttuurisina menetelminä. On todettu, että hyvän yhteishengen luomiseen kannattaa panostaa, sillä se tehostaa pitkäkestoista tehokkuutta ja oppimista. Lisäksi oppilaiden kiinnostus oppiaineeseen, luokkatilaan ja koko kouluun lisääntyy. (Sahlberg & Sharan, 2002, s. 43.)

Suunnittelimme projektia useilla tapaamisilla. Päädyimme työpistetyöskentelyyn sen jälkeen, kun olimme saaneet ohjaavalta opettajalta aiheen, joka oli kokeeseen kertausta. Tunnilla oli tarkoituksena kerrata seitsemäsluokkalaisten kanssa vaatehuoltoa, siivousta sekä taikinatyyppejä. Nimesimme työpisteet niitä kuvaavasti. Työpisteet olivat nimeltään siivousta sokkona, taikinatyypipeli, koko luokka leipoo ja pesumerkit pantomiimina. Työpistetyöskentelyn kautta pystyimme huomioimaan erilaiset draamamenetelmät monipuolisesti. Tämän lisäksi

toteutimme tunnilla kaksi draamamenetelmää koko luokan kanssa yhdessä. Työpistetyöskentely oli helppo toteuttaa, sillä opettajia oli kolme. Jaoin jokaiselle meistä oman vastualueen tunnilla.

5.2 Opetuskokeilun käytännön toteutus

Ennen varsinaista opetuskertaa seurasimme ryhmää yhden oppitunnin verran. Teimme muistiinpanoja ja havaintoja ryhmästä sekä yksilöistä. Oppilaantunteuksen kautta osasimme pohtia, millaiset draamamenetelmät sopivat ryhmälle ja millainen vaatavuustaso on sopiva. Luokan oppilaat olivat ranskanlukijoita ja mediapainotteisella luokalla, mikä saattoi vaikuttaa ryhmähenkeen. Oppilaat olivat myös tottuneet toiminnallisiin menetelmiin opetuksessa. Tästä esimerkkinä heillä oli ”päivän sana” -tehtävä. Päivän sanaan yhdistettiin jokin liike, joka täytyi toteuttaa, kun joku ryhmän jäsenistä sanoi kyseisen sanan.

Oppitunti rakentui kahdesta koko luokan kanssa toteutetusta draamaharjoituksesta ja neljästä työpisteestä. Työpisteet oli jaettu niin, että jokaisessa työpisteessä käsiteltiin yhtä koealueen osaa. Ennen tunnin alkua rakensimme työpisteet ja valmistelimme luokkaan tarvittavat työvälineet. Teimme jokaiseen työpisteeseen selkeät ohjeet, joiden mukaan oppilaiden oli helppo toimia. Jokaisessa työpisteessä oli lisäksi joku meistä ohjaamassa ja avustamassa työskentelyä vastualueiden mukaisesti.

Aloitimme tunnin esittelemällä itsemme ja kertomalla tunnin aiheen. Kerroimme heti aluksi käyttävämme tunnilla erilaisia draamamenetelmiä. Ensimmäinen yhteinen draamatehtävä oli pH-jana. Tehtävänä oli asettua luokassa olevalla kuvitteellisella janalla oikeaan kohtaan. Näytimme pH-arvoiltaan erilaisia pesuaineita, joiden pH tuli arvioida. Tehtävä oli oppilaille melko haastava. Käsitteenä pH on 7-luokkalaisille vielä hyvin abstrakti. Tehtävässä tuli selvästi ilmi, että oppilaat ottivat mallia muista, eivätkä uskaltaneet erottautua toisistaan ja olivat hieman epävarmoja mielipiteistään. Tehtävä oli kuitenkin hauska ja oli hyvä aloitus tunnille. Oppilaiden jäykkyys saattoi johtua myös siitä, että tehtävä oli vasta ensimmäinen.

Tämän jälkeen aloitimme työpistetyöskentelyn. Oppilaat kiersivät pienryhmissä työpisteissä. Siivousta sokkona -pisteessä työskenneltiin pareittain. Työpisteessä tutustuttiin erilaisiin siivousvälineisiin ja niiden käyttötarkoitukseen. Toinen pareista ohjasi sokkona olevaa paria, ja yhdessä heidän tuli saada erityyppisiä likoja puhdistettua. Työskentely sujui erinomaisesti, ja oppilaat olivat innoissaan tehtävästä sekä he lähtivät hyvin mukaan työskentelyyn. Huumorin kautta oppilaat oppivat luottamaan toisiinsa, ja heidät saatiin innostumaan tavallisesti ei niin motivoivasta aiheesta.

Taikinatyyppipelipisteessä oli tarkoitus luokitella erilaisia taikinatyyppisiä ja niihin liittyviä ominaisuuksia pelillisyyden kautta. Lisäksi oppilaat kehittivät itse aieman oppimansa kautta lisää erilaisia taikinoihin liittyviä ominaisuuksia ja esimerkkejä. Työskentely sujui hyvin, vaikkakin ryhmien välillä oli suuria eroja työskentelyyn käytetyn ajan suhteen. Oppilaat onnistuivat hyvin muistamaan eri taikinatyyppit ja osasivat soveltaa oppimaansa. Osalle ryhmistä tehtävä olisi voinut olla haastavampikin.

Koko luokka leipoo -työpisteessä valmistettiin yhteisvastuullisesti kaneliässiä niin, että kaikki oppilaat osallistuivat yhteistuotokseen. Jokaisella ryhmällä oli oma työvaiheensa, ja seuraava ryhmä jatkoi aina siitä, mihin edellinen oli jäänyt. Kaneliässät onnistuivat hyvin, ja aikataulussa pysyttiin suunnitellusti. Työvaiheet eivät kuitenkaan olleet aivan tasapuolisia, ja osa oppilaista olisi halunnut tehdä enemmänkin. Ideana tämä oli kuitenkin toimiva, ja se toi hyvin esiin vastuullisuuskasvatusta. Haastavampi ruokaohje olisi saattanut toimia paremmin, mutta halusimme, että ruoanvalmistus liittyisi kokeenkertaukseen.

Pesumerkit pantomiimina -pisteessä oppilaiden tuli esittää toisilleen ryhmässä eri hoito-ohjemerkkejä. Jokainen oppilas nosti lapun, jossa oli jonkin pesumerkin kuva. Tarkoitus oli, että oppilas tunnistaa kuvan ja osaa muodostaa kehonkielellä siitä esityksen. Lopuksi oppilaat saivat esittää pienryhmässä liikkuvan kuvapatsaan työpistettä ohjaavalle opettajalle. Tämä työpiste innosti oppilaita ja he us-

kalsivat heittäytyä mukaan ennakkoluulottomasti. Etenkin opettajalle esitetty ku-
vapatsas motivoi oppilaita. Pelkäsimme aluksi, että pesumerkkien esittäminen
olisi liian haastavaa tai että oppilaat eivät lähtisi mukaan estoitta mukaan.

Lopetimme tunnin refleктоimalla koko tunnin työskentelyä ”fiilismittarin” avulla.
Fiilismittari on draamamenetelmä, jossa jokainen pohtii, mitä on oppinut ja missä
kohdassa opetustilaa oppiminen on tapahtunut. Tämän jälkeen siirrytään siihen
kohtaan tilassa, ja opitut asiat kerrotaan yksi kerrallaan. Tässä tehtävässä näy-
timme oppilaille esimerkkiä ja kerroimme ensin itse, mitä me olimme oppineet.
Koska emme tienneet oppilaiden nimiä, otimme tehtävään avuksi pallon, jota hei-
tettiin oppilaalta toiselle. Mielestämme tämä menetelmä kokosi oppitunnin hyvin
ja huomasimme, että jokainen pystyi kertomaan jotakin oppimastaan. Koimme,
että oppilaiden oli helppoa ymmärtää tehtävä, kun näytimme ensin itse mallia.

Hyödynsimme draaman opetuskeinoja jokaisella tunnilla koko harjoittelun ajan.
Pyrimme kehittämään käyttämiämme työtapoja sen mukaan, miten ne toimivat.
Menetelmien toimivuuteen vaikutti myös vahvasti ryhmädynamiikka ja oppilaan-
tuntemus. Lisäksi esimerkiksi vuorokaudenajalla, oppilaiden vireystilalla ja ylei-
sellä tunnelmalla oli oma osansa tunnin onnistumisen kannalta.

Draamaharjoituksista erilaiset janamenetelmän muunnokset osoittautuivat tarkoi-
tuksenmukaisiksi ja helposti sovellettavaksi eri aiheisiin. Käytimme janamenetel-
mää esimerkiksi munasokerivaahdotaitojen valmistuksen kertaamisessa sekä ar-
vioinnissa. Munasokerivaahdotaitojen tehtävässä esitimme väittämiä, ja oppilaiden
tehtävänä oli asettua kyllä/ei -janalle ja perustella vastauksensa. Tämä tehtävä
osoittautui niin toimivaksi, että ohjaava opettaja otti sen käyttöönsä omaan ope-
tukseensa.

Pantomiimin toimivuutta voi olla vaikea arvioida etukäteen. Tähän menetelmään
vaikuttavat ulkoiset tekijät ja ryhmän koheesio muita käyttämiämme menetelmiä
enemmän. Kokeilimme pantomiimimenetelmää raaka-ainetuntemuksessa sekä
ohjeiden läpikäymisen apuna. Huomasimme, että tehtävää varten kannatti varata
oma rajattu alue, jossa oppilaat istuivat piirissä. Pantomiimitehtävä ei toiminut,
jos oppilaat jäivät istumaan omiin pöytäryhmiinsä. Myös opettajan osallistuminen

ja oma heittäytyminen vaikuttivat suuresti oppilaiden uskallukseen esittää pantomiimia.

6. Pohdintaa

Ainedidaktinen projektimme onnistui hyvin. Kaikin puolin tunneista jäi onnistuneet kokemukset. Saimme rakentavaa palautetta sekä didaktikoltamme että ohjaavalta opettajaltamme. Kiitosta saimme erityisesti aikataulusta pysymisestä sekä oppilaiden kannustamisesta. Luokassa oli tunnilla iloinen sekä rauhallinen tunnelma. Keskustelimme siitä, että tunnelma on tunnin onnistumisen kannalta erittäin merkityksellinen, sillä silloin mahdollisuudet oppia paranevat. Parasta kuitenkin oli se, että huomasimme oppilaiden aidon innostuksen ja näimme heidän heittäytyvät ennakkoluulottomasti draamaan. Uskalsimme itse mennä pois omalta mukavuusalueelta – oli palkitsevaa, että myös oppilaat tekivät niin.

Pohdimme aluksi paljon, miten draamaa istuu kotitalousopetukseen, mutta ennako-oletuksemme osoittautuivat turhiksi. Draama sopii siihen loistavasti ja kannustamme kaikkia kotitalousopettajia kokeilemaan sitä omassa opetuksessaan. Tämä kokemus todisti sen, että draaman käyttö ei ole vaikeaa, vaan sitä voi toteuttaa yksinkertaisilla keinoilla. Tavoittemme draamamenetelmien onnistuneesta soveltamisesta opetuksessa täyttyi siis erinomaisesti.

Draaman käytössä oppilaantuntemus on todella tärkeää. Meillä tämä jäi melko pintapuoliseksi, sillä seurassimme jokaista ryhmää vain yhden kerran ennen opetustuntejamme. Ryhmädynamiikalla on myös erityisen merkittävä rooli draaman onnistumisen kannalta. Opettamiemme ryhmien ilmapiiri oli päällisin puolin hyvä. Emme saaneet siis kokemusta siitä, miten draama olisi voinut olla toimimatta, mikäli luokan vuorovaikutuksessa olisi ollut ongelmia.

Asetimme tavoitteiksi tälle projektille myös yhteishengen parantamisen sekä vastuullisuuden. Nämä tavoitteet toteutuivat hyvin. Koimme, että tunneilla oli draamaa käyttäessämme hyvä yhteishenki, ja oppilaat toimivat sujuvasti ryhmissä. Huomasimme, että draama toi huumoria sekä vapautti oppilaita ilmaisemaan itseään uusin keinoin. Lisäksi draamamenetelmät rikkoivat tunnin rakennetta ja toivat vaihtelevuutta perinteisiin tunteihin. Toisaalta emme pysty näkemään, min-

kälaiset vaikutukset draaman käytöllä voisivat olla pidempiaikaisesti, mutta uskomme, että draama parantaa ilmapiiriä sekä kehittää oppilaan itseilmaisullisia taitoja.

7. Summary

The purpose of this teaching practice and the developmental project connected to it was to teach differently. The goal was also to set purposefully ourselves outside the comfort zone. First we started to generate the idea together, and our main intention was to experience something completely new. Then we came up with the idea of experimenting drama as a pedagogic tool. The teaching practice offered us comfortable environment to challenge ourselves as we got support from each other's. We decided to teach together, which encouraged us and gave us enthusiasm.

Drama methods are very useful tools to modify teaching. They offer a new aspect to learning and they can be helpful with memorizing things. As the new Finnish Curriculum for Comprehensive school requires, breaking the boundaries of different subjects, we decided also to combine drama techniques with home economics. Drama is experimental process which uses elements of theatre. Drama does not have to be some big spectacular scene, it is just a simple, useful method used in teaching and it can be applied within various school subjects.

In planning phase we considered different drama methods. During the practice we accomplished didactic project in one lesson. We used also drama elements in every other lessons. The whole lesson was build up in different drama methods. The lesson included pantomime, blind man's buff and two different line methods. The subject of the lesson was to study for the coming exam. The pupils were 7th graders and they had studied different dough types, clothing care and cleaning. We decided to set up working points around the classroom. Each working point included different drama tasks. This way of working offered us great opportunity of using a variety of drama methods in one lesson. Putting up in practice the lesson as this was fairly easy because there were three teachers. Each of us had an own responsibility area in the working points.

Sociocultural aspect is the theoretical approach giving background to the whole teaching project. We approach teaching also from the view of responsibility education. Our aim was to improve co-operative learning and group skills. We see

these abilities necessary considering the nature of the home economics as a school subject. The interaction skills play a big role in the class room. We wanted also to strengthen them by using the drama methods. Every pupil has the responsibility of how successful the lesson turns out. We wanted to point out that co-operation brings out the best results.

The project succeed very well. We felt that we accomplished our goals and we were pleased with our work. We got constructive feedback from our teacher of didactics and the teacher of the practice. We succeed to encourage the pupils well. The best thing was to notice how enthusiastic and open-minded they were. We dared to step out from our comfort zone and the pupils had the courage to follow our lead.

First we thought a lot how drama would suites into home economics education. Luckily our prejudices turned out to be irrelevant. Drama suits very well in home economics and we sincerely encourage all teachers to try it in their own teaching. From our point of view it is also a convenient way to combine different school subjects. Our experience proved us that using drama is not difficult. Teacher's knowledge of the pupils is very important. Also group dynamics has an important place in the lesson. We did not have the experience how everything could have gone wrong if there would have been problems in the climate of the class.

We set our goals to improve the group skills and the atmosphere of the class. We felt that these targets succeed well. When using drama there was a relaxed ambience and the pupils worked excellently. Drama methods gave humor to the class room and released pupils towards self-expression. The drama methods also broke the construction of the lesson and brought welcomed change to the customary lessons. On the other hand we were not able to see what kind of long-termed influence drama could have. We believe that drama enhances the atmosphere and develop pupil's self-expression skills also in the long run.

Lähteet

Barber, K. & Owens, A. (2002). DRAAMA suunnistus – prosessidraaman arviointi ja reflektointi. Gummerus kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Immonen, J. (2006). Näyttämöimprovisaatioiden matkaan! – Draaman ja ilmaisun perustaitoja harjoittelemaan. Teoksessa Kaartinen, V. & Sura, S. (toim.) Draama ja kasvatus – Opas koulun draamatyöskentelyyn.(ss. 52–66).Gummerus Kirjapaino Oy: Vaajakoski.

Karkkulainen, M. (2011). Siivet selkään, draamakengät jalkaan – kohtaamisia draaman pedagogisilla näyttämöillä. Draamatyö:Helsinki.

Koppinen, M-L. & Pollari J. (1993). Yhteistoiminnallinen oppiminen –Tie tuloksiin. WSOY: Juva.

Kumpulainen, K. (2009). Oppiminen vastuullisuuteen kasvamisena. Teoksessa J. Lampinen & M. Melén-Paaso (toim.), *Tulevaisuus meissä. Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen* (ss. 91–95). Opetusministeriön julkaisuja 40. Yliopistopaino.

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. (2014). Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. PS-kustannus: Juva.

Palojoki, P. & Wennonen, S. (2015). Vastuullisuus ja vastuullisuuskasvatus kotitalousopetuksessa. Teoksessa Janhonen-Abreuquah, H. & Palojoki, P. (toim.) Luova ja vastuullinen kotitalousopetus. (ss. 6–28). Helsingin yliopisto. Käyttätymistieteellinen tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos.

POPS (2014). Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Saatavissa http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Sahlberg, P. & Sharan, S. (2002). Yhteistoiminnallisen oppimisen käsikirja. WSOY: Porvoo.

Säljö, R. (2004). Oppimiskäytännöt. Soisiokulttuurinen näkökulma. WSOY, Juva.

Toivanen, T. (2007). Lentoon! Draama ja teatteri koulussa. WSOY oppimateriaalit Oy: Helsinki.

Liitteet

LIITE 1

Yhden opetuskerran tuntisuunnitelmarunko

Opetuskerran aihe: Kokeeseen kertaus: Taikinatyyppit, vaatehuolto ja siivous

Mitä sisältöjä opetusaiheesta on opetettu aikaisemmin? Aiheet on käsitelty aikaisemmin jaksossa ja tämä tunti keskittyy asioiden kertaukseen kokeeseen.

Mitä johtopäätöksiä olet tehnyt opetuksen suunnitteluun oppilaiden tuntemukseen liittyvien havaintojen perusteella: Ajankäytön suhteen ei ole hätää. Oppilaat ovat melko aikaansaavia. Draama saattaa toimia hyvin, sillä oppilaat ovat eloisia.

Millainen käsitys oppimisesta ohjaa opetuksen suunnitteluasi? Yhteistoiminnallinen oppiminen ja draamapedagogiikka.

Opetuskokonaisuuden ydinkysymykset: Miten hyvin kokeeseen tulevat asiat hallitaan?

Opetuskerran ydinkysymys (ydinkysymyksiä): Miten draamamenetelmien kautta voidaan kerrata ja edesauttaa keskeisten asioiden muistamista?

Opetuskerran tavoitteet: Kerrata onnistuneesti draamamenetelmien kautta kokeeseen. Käyttää eri draamamenetelmiä onnistuneesti.

Millaista motivointitapaa olet suunnitellut? Draamatyötapojen käyttö läpi tunnin.

Opetuskerran suunniteltu kulku

Ajankäyttö	Tehtävä ja sen tavoite	Opetustapahtuman organisointi: Oppimistehtävät, opetusmenetelmät ja kriittiset kohdat	Materiaalit ja välineet	arviointi	Fyysinen oppimisympäristö
14.00 10 min.	Tehtävä: Esittelemme tunnin aiheen, joka on kokeen kertaus. Kerromme, että tunnilla työskennellään työpisteissä draamamenetelmiä käyttäen. Tavoite: Oppilaat saavat käsityksen siitä,	Oppimistehtävät: Motivoinne tunnin aiheeseen kertomalla, että tänään käytämme hieman erilaisia menetelmiä oppimisessa. Oppilaita kannustetaan vielä skarppaamaan kokeeseen. Se on vielä hyvinkin mahdollista. Opetusmenetelmä: Opettajajohtoinen tunnin aloitus.	-Taululle koealue	-Tulevatko oppilaat ajoissa paikalle ja miten keskittyvät kuuntelemaan tunnin aihetta?	- Luokkatila/ryhmissä istuminen

	mitä asioita kokeessa vaaditaan ja keskeiset asiat kerrataan.	Kriittiset kohdat: Oppilaiden keskittyminen kertomaamme tunnin aiheeseen. Oppilaat hahmottavat piste-työskentelyn idean.			
14.10 10 min	Tehtävä: Pohjustamme pH-käsitettä puhumalla pesuaineista ja kyselemällä oppilailta, mikä on pH. Keräämme osaaamisen pH-janan avulla. Tarkoituksena on laittaa luokan molempiin päihin pH:n raja-arvot. Näytämme oppilaille erilaisia pesuaineita, ja heidän tarkoituksena on asettua sille, kohdalle janaa, jolla he arvioivat kyseisen puhdistusaineen vahvuuden olevan. Tavoite: Tavoitteena on arvioida eri pesuaineiden pH-arvoja käytännön esimerkkien kautta.	Oppimistehtävät: Oppia ilmaisemaan tietoaan uudella tavalla. Opetusmenetelmät: Draamapedagogiikka/jana Kriittiset kohdat: Ymmärtää tehtävänanto ja uskaltaa heittäytyä.	-PH:n raja-arvolaput -Pesuaineet	-Miten oppilaat heittäytyvät mukaan tehtävään?	- Osa luokkatilasta
14.20 50 min	1.työpiste: Siivousta sokkona. Tehtävänä on jakautua pareiksi, joista toinen osapuoli on sokkona silmät sidottuina	Oppimistehtävä: Oppia ilmaisemaan tietoaan uudella tavalla. Opetusmenetelmä: Ryhmätyöskentely ja draamapedagogiikka.	- Ohjeet -Työpisteisiin kuuluvat välineet.	- Miten oppilaat aloittavat työskentelyn Kuinka itsenäisesti ja oma-aloittei-	- Koko luokkatila

	<p>ja toinen on avustajana. Tarkoituksena on siivota järjestetty sotku eri siivousvälineillä, käyttäen levykehysmoppia, rikkalapiota ja pöytäpyhettä. Toinen osapuoli neuvoo sokkoa. Siivottavana on vettä lattialla ja kuivaa irtolikaa lattialla ja pöydällä.</p> <p>2.työpiste: pesumerkit pantomiimina. Tehtävänä on esittää muille ryhmäläisille pantomiimin avulla pesumerkkejä. Jos oppilaat eivät arvaa, saa näyttää kuvan pesumerkistä.</p> <p>3.työpiste: Taikinatyyppi-peli. Tehtävänä on lajitella neljään eri taikinatyyppiin kuvia ja ominaisuuksia.</p> <p>4.työpiste: Kaneliässä. Tehtävänä on, että jokainen ryhmä tekee 1 työvaiheen, joka on annettu heille. Tällä tavoin valmistuu yhteisvastuullisesti pikkuleivät.</p>	<p>Kriittiset kohdat: Työpisteiden ohjeiden ymmärtäminen ja heittäytyminen tehtävään ja aikataulussa pysyminen.</p>		<p>sesti oppilaat toimivat?</p> <p>-Keskittyvätkö oppilaat tekemiseen ja onnistuuko tekeminen ohjeiden mukaisesti?</p> <p>- Yhteinen vastuunotto ja onnistunut ryhmätyöskentely</p>	
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--

	Tavoite: Kerata kokeeseen työpisteiden kautta.				
14.10 10 min	<p>Tehtävä: Fiilijana. Oppilaita pyydetään menemään siihen kohtaan luokkaa, joka auttoi eniten kertaamaan asioita.</p> <p>Tavoite: Arvioida omaa onnistumista.</p>	<p>Oppimistehtävä: Arvioida omaa onnistumista ja pohtia tunnin kulkua.</p> <p>Oppimismenetelmä: Itsearviointi ja draamamenetelmä.</p> <p>Kriittiset kohdat: aika-aulussa pysyminen ja kaikkien ryhmien suunnilleen samaan aikaan työpisteissä lopettaminen.</p>		- Kuinka hyvin oppilaat arvioivat omaa työskentelyään?	-Koko luokkatila
14.20 10 min	<p>Tehtävä: Oppilaat syövät pikkuleipiä ryhmissä ja pohtivat vielä, millaisena he kokivat draamatyöpisteet. Oppilaat laittavat astiat koneisiin.</p> <p>Tavoite: Koota tuntia ja siinä onnistumista.</p>	<p>Oppimistehtävä: Pohdita omaa oppimistaan tunnilla ja tunnin onnistumista.</p> <p>Opetusmenetelmä: Itsearviointi.</p> <p>Kriittiset kohdat: Tunnin selkeä lopetus.</p>	-Ruokaluvälineet	-Keskittymisen tunnin lopetukseen. -Kaikkien osallistumisen jälkitöihin.	-Ryhmissä istuminen